

Vabariigi Valitsuse määruse
„Iisaku maastikukaitseala moodustamine ja kaitse-eeskiri” eelnõu
SELETUSKIRI

1. Sissejuhatus

Looduskaitseseaduse (edaspidi ka *LKS*) § 10 lõike 1 kohaselt on Vabariigi Valitsusel õigus võtta ala kaitse alla ja kehtestada ala kaitsekord. Eelnõukohase määrusega muudetakse olemasoleva kaitstava loodusobjekti tüüpi: kaitsealuse pargi ja kaitsealuse liigi elupaikade põhjal moodustatakse maastikukaitseala (edaspidi ka *kaitseala*) ja kehtestatakse kaitse-eeskiri.

Kaitseala asub Alutaguse vallas Iisaku alevikus ja Tärivere külas.

Esmane märga ala kaitse alla võtmise kohta pärineb põllutööministri 5. septembri 1936. a määrusest nr 600 „Metsade ja maade kaitsemetsaks tunnustamise määrus”, millega määratakse kaitsemetsaks 3,5 ha suurune Kirikumäe puistu (selleaegne maakoht nr A-81), mis hõlmas suurema osa praegu munitsipaalomandis olevast Tartu mnt 22 maaüksusest (tunnus 22401:001:0649). Kohtla-Järve rajooni TSN Täitevkomitee 24. novembri 1965. a otsusega nr 192 „Looduse kaitsest Kohtla-Järve rajoonis” võeti ala kaitse alla Iisaku pargimetsana.

Vastavalt LKS § 91 lõikele 1 kehtivad enne selle seaduse jõustumist kaitse alla võetud kaitsealade ja kaitstavate looduse üksikobjektide kaitseks kehtestatud kaitse-eeskirjad ja kaitsekord seni, kuni LKS alusel kehtestatakse uued kaitse-eeskirjad. Seega ei võeta määrusega kaitse alla uut ala, vaid korrigeeritakse olemasoleva kaitseala piire ja tsoneeringut ning kinnitatakse sellele kehtiva LKS kohane kaitsekord.

Eelnõukohase määrusega muudetakse LKS § 13 lõike 1 alusel olemasoleva maastikukaitseala piire ja tsoneeringut, kaitse-eesmärke ja kaitsekorda. Muudatuse on tinginud vajadus tagada terviklikumalt Tärivere mäel leiduva lendorava elupaiga kaitse.

Vabariigi Valitsuse määruse eelnõu on koostanud Keskkonnaameti looduskaitse osakonna kaitse planeerimise büroo kaitse planeerimise spetsialist Triin Amos (tel 5629 6403, e-post triin.amos@keskkonnaamet.ee), eelnõu kaitsekorra otstarbekust on kontrollinud Keskkonnaameti looduskaitse osakonna kaitse planeerimise büroo juhtivspetsialist Riina Kotter (tel 325 8404, e-post riina.kotter@keskkonnaamet.ee). Eelnõu õigusekspertiisi on teinud Keskkonnaameti üldosakonna peajurist Lüüli Junti (tel 680 7435, e-post lyyli.junti@keskkonnaamet.ee) ja Advokaadibüroo FORT vandeadvokaat Margus Kõiva (tel 528 8090, e-post margus.koiva@fortlegal.com). Keskkonnaministeeriumi kontaktisik eelnõu ministeeriumite vahelisel kooskõlastamisel ja kinnitamisel on Marika Erikson (tel 626 2880, e-post marika.erikson@envir.ee) Eksperdi hinnangu on andnud Eva-Liis Tuvi ja Liisa Rennel, keeleliselt toimetanud Siiri Soidro (tel 640 9308, e-post siiri.soidro@tlu.ee).

2. Eelnõu sisu, piirangute ja kaitse all olemise põhjendus

2.1. Kaitse-eesmärkide vastavus kaitse all olemise eeldustele

Kaitseala kaitse-eesmärk on kaitsta Iisaku-Iluka oosiahelikku kuuluvat Tärivere mäge ja maastikuilmet, metsakooslust, elustiku mitmekesisust, kaitsealuseid liike, kaitsealust taimeliiki kaunist kuldkinga (*Cypripedium calceolus*) ja loomaliiki lendoravat (*Pteromys volans*) ning nende elupaiku.

Vastavalt LKS §-le 7 on kaitseala kaitse alla võtmise eeldused ohustatus, haruldus, tüüpilisus, teaduslik, ajaloolis-kultuuriline või esteetiline väärtus või rahvusvahelistest lepingutest tulenev kohustus ning linnu- ja loodusdirektiivi rakendamine. Iisaku maastikukaitseala kaitse all olemise eelduseks on alale eesmärgiks seatud väärtuste ohustatus, haruldus, tüüpilisus ning teaduslik ja esteetiline väärtus.

Kaitseala asub **Iisaku-Iluka oosistiku** edelaosas ja hõlmab selle osaks olevat Iisaku lavaoosi. Mandrijää servakuhjatiste kujundatud järsuservalist oosi ja sellel asuvat **Tärivere mäge** iseloomustab metsane maastikuilme. Oosi moreenpinnasel kasvavad valdavalt 90–130 aasta vanused sinilille kasvukohatüübi segametsad, millel on kolmest küljest avamaastiku ja tiheasustusalaga ümbritsetuna oluline roll maastiku mitmekesisustajana, varje- ja elupaigana metsaelustikule ning kohaliku kogukonna puhkealana.

Kaitsealused liigid ja nende elupaigad. Lendorav on I kaitsekategooria liik, kelle kõikide teadaolevate elupaikade kaitse tuleb looduskaitseaduse § 48 lõike 1 kohaselt tagada kaitsealade või hoiualade moodustamise või püsielupaikade kindlaksmääramisega. Lendorav kuulub Eesti punases nimestikus kategooriasse „ohualdis” (Maailma Looduskaitse Liidu (IUCN) kategooria *vulnerable*). Lendorav on Eestis levila läänepiiril, lokaalse levikuga liik, kelle peamiseks elualaks on tänapäeval vaid Virumaa vanad metsad. Ta on kogu oma levila piires suhteliselt väikese asustustihedusega ning tema üldine asustatus ja asustustihedus püsiseirealadel näitavad selget negatiivset trendi (Lendorava kaitse tegevuskava, 2016). Ohuteguritena nimetab punane nimestik metsaraiet, elupaikade vähenemist ja fragmenteerumist ning kaitsealuseid kaitstavate alade võrgustiku loomist, elupaikade killustumise suurenemise vältimist ning ühenduskoridoride loomist. Lendorav on katusliigiks, kellega samas elupaigas elavad vanast haavast sõltuvad samblad, samblikud ja seened, haava õõnes pesitsevad kakud, rähnid, väike-kärbsenäpid, varjuvad nahkhiired, maapinnal kasvab vanade leht- ja segametsade kápalisi, taru ja kõrrelisi. Lendorava elupaikade sihtkaitsevööndi kaitsekord tagab ka teiste vanametsaliikide kaitse.

Lendorava arvukuse kohta on Eestis arvestust peetud leiukohtade arvu alusel. Keskkonnaregistris oli seisuga 15. märts 2018 registreeritud 117 lendorava leiukohta, millest oli 2017. aastal asustatud 49 lendorava leiukohta.

Kaunis kuldking on Eesti punase nimestiku järgi ohulähedane (*near threatened*) ja LKS alusel arvatud II kaitsekategooria liikide hulka. Eestis on kuldking põhiliselt puisniitude ja metsade (loo-, laane- ja salumetsade) asukas, mis kasvab poolvarjulistes paraja niiskusega paikades, kus põõsad ja suured rohttaimed liialt ei varjuta. Traditsiooniline mõõdukas inimõju on kuldkinga kasvuks soodne. Vastavalt 2007. aastal Eestis tehtud kuldkinga inventuurile on valdav osa leiukohti salumetsades. Peamiseks ohuteguriks peetakse kasvukohtade muutumist ja hävimist eri põhjustel, suure tähtsusega ohutegur on metsade raietegevus ja tallamine väljaveol kuldkinga kasvukohtades (Kauni kuldkinga kaitse tegevuskava, 2015).

2018. aasta alguse seisuga oli Keskkonnaregistrisse kantud 1167 leiukohta, millest Ida-Virumaale jääb alla kümne leiukoha.

Lisaks eespool nimetatud loodusväärtustele on Iisaku maastikukaitseala kaitse all hoidmine oluline teistegi haruldaste ja ohustatud taime- ja loomaliikide kaitseks. Samas pole nende kaitse-eesmärgiks seadmine vajalik, kuna eesmärgiks seatavate katusliikide, nende elupaikade ja koosluste kaitseks kehtestatav kaitsekord tagab kaudselt ka nende kaitse. See tähendab, et kaitsekorra väljatöötamisel on lähtutud kaitse-eesmärgina loetletud liikide ja koosluste ökoloogilistest nõudlustest. Seeläbi tagatakse kaitse kõikidele liikidele, kelle elupaigaks on kaitse-eesmärgiks olev kooslus, või ka neile liikidele, kelle elupaigaeelistused sarnanevad eesmärgina loetletud katusliikide omadega. Kaitseala kaitse-eesmärgiks on seatud need kooslused ja kaitsealused liigid, kelle jaoks on tegemist esindusliku ja soodsa seisundi säilitamiseks olulise alaga. Kaitse-eesmärgiks on seatud need liigid, kelle soodsa seisundi säilimiseks pikaajaliselt (säilimiseks pikas perspektiivis) ei piisa ainult isendikaitsest. Teisi kaitsealuseid liike ei ole kaitsekorra määramisel aluseks võetud, kuid nende puhul on arvestatud, et eesmärgiks seatavate katusliikide ja koosluste alusel kehtestatav kaitsekord tagab ka nende kaitse. Kaitse-eeskirjas sätestatud kaalutusõiguse teostamisel saavutatakse nende liikide puhul kaitse-eesmärk (LKS § 14 lõige 2) LKS §-s 55 sätestatud isendikaitse kaudu. Teiste sõnadega tuleb nende liikide puhul kaitseala valitseja nõusolekul lubatud tegevusteks ja kaitseala valitseja nõusolekuta keelatud tegevusteks nõusolekut andes arvestada, et kavandatud tegevus ei oleks vastuolus LKS §-s 55 sätestatud isendikaitse põhimõtetega. Isendikaitse väldib konkreetsete isendite surmamist, kahjustamist ja hävitamist, kuid ei taga nende liikide elupaikade säilimist sellises mahus, et oleks tagatud nende liikide püsiv pikaajaline säilimine nende levikualal, kuna elupaikade kaitseks kehtestatav kaitsekord tagab ka nende kaitse.

Lisaks lendoravale ja kaunile kuldkingale on kaitsealal registreeritud III kaitsekategooriasse kuuluvad taimeliigid vööthuul-sõrmkäpp (*Dactylorhiza fuchsii*), kuradi-sõrmkäpp (*Dactylorhiza maculata*), kahkjaspunane sõrmkäpp (*Dactylorhiza incarnata*), laialehine neiuvaip (*Epipactis helleborine*), pruunikas pesajuur (*Neottia nidus-avis*) ja harilik kopsusamblik (*Lobaria pulmonaria*), Keskkonnaregister, 2018). Neid liike ei ole kaitse-eesmärgiks seatud. Nende korral tuleb arvestada, et kaitseala valitseja võib tuginedes LKS §-s 55 sätestatud isendikaitse sätetele seada lisaks kaitse-eeskirjas esitatud piirangutele liigispetsiifilisi tingimusi, mis on vajalikud isendikaitseks.

2.2. Kaitse alla võtmise otstarbekus

Iisaku oosipealne mets on pika looduskaitseajalooga. 1936. aastal võeti kaitsemetsana kaitse alla Iisaku kirikuga piirnev u 3,5 ha suurune Kirikumäe puistu. Kaitseala piirneb peaaegu kõigist külgedest põllumajandusmaastiku või tiheasustusalaga (Iisaku alevikuga), mistõttu on sellel oluline tähtsus metsakooslusele iseloomuliku loodusliku mitmekesisuse säilimisel ning see on kohalikule elanikkonnale puhkemajanduslikult oluline ala, pakkudes kodulähedasi võimalusi metsas viibimiseks ja vaba aja veetmiseks.

Iisaku maastikukaitsealale jääb kirde-edelasuunalise **Iisaku-Iluka oosistiku** edelapoolseks osaks olev 700 m lai ja 40 m kõrge järsunõlvaline Iisaku lavaos, mille kõrgeim tipp **Täriveri mägi** (94 m üle merepinna) on Ida-Virumaa kõrguselt teine looduslik pinnavorm. Täriveri mäe esialgset ilmet on kaitsealast väljaspool asuvas kirdepoolses osas oluliselt rikkunud kruusa kaevandamine. Oosi moreenpinnasel kasvavad suuremas osas sinilille kasvukohatüübi haava ja kuuse segametsad, mis on ühtlasi piirkonna kõige idapoolsemaks lendorava elupaigaks.

Lendorav. Iisaku maastikukaitsealal asub kaks keskkonnaregistris registreeritud lendorava elupaika. Läänepoolne, 17 ha suurune elupaik (Iisaku W) jääb Metsa tn-st ja Tärivere–Iisaku teest lääne pool asuvasse puistusse ning seal on registreeritud 14 lendorava pesapuud. Teine, idapoolne lendorava leiukoht (Tärivere mägi) hõlmab tervet Tärivere mäe ja Kirikumäe puistut. See elupaik hõlmab 38 ha suurust ala ja seal asub 59 lendoravale olulist pesapuud. Mõlemad elupaigad on viimastel aastatel olnud püsivalt asustatud ja viimati registreeriti seal lendorava olemasolu 2017. aastal.

Kaunis kuldking. Tärivere mäel on Keskkonnaregistri andmetel kokku kolm lähestikku asuvat kauni kuldkinga kasvukohta, kus 2009. aastal kasvas kokku 111 võsu. Kauni kuldkinga kasvukohad kattuvad Tärivere mäe lendorava elupaigaga. Suurim, 4,2 ha suurune elupaigapolügoon asub Iisaku oosi lael vaatetornist põhjas, kaks väiksemat kasvukohta oosi nõlvadel. Kasvukohad leidsid Jaanus Paal ja Elle Rajandu Iisaku parkmetsa taimestiku inventuuril 2009. aastal.

Teistest kaitseväärtustest on sihtkaitsevööndis III kaitsekategooria liikide pruunika pesajuure (*Neottia nidus-avis*), hariliku kopsusambliku (*Lobaria pulmonaria*), laialehise neiuvaiba (*Epipactis helleborine*), kuradi sõrmkäpa (*Dactylorhiza maculata*) ja vööthuul-sõrmkäpa (*Dactylorhiza fuchsii*) kasvukohad ning vääriselupaiga tunnustele vastavad metsaosad VEP nr L01889 ja VEP nr 103097.

2.3. Kaitstava loodusobjekti tüübi valik

Kuna kaitsealal on peamiseks kaitse-eesmärgiks maastiku, looduslike elupaikade ja liikide kaitse, on kaitseala tüübiks valitud maastikukaitseala. Väärtuslike elupaigatüüpide ja haruldaste liikide leidumise tõttu võiks kaitseala tüübiks valida ka looduskaitseala, kuid üks peamine eesmärk kaitsealal on oosistike maastikuilme säilitamine ja kaitse. Oosistikke ei ole võimalik kaitsta hoiualana, sest hoiuala moodustatakse loodusliku loomastiku, taimestiku ja seenestiku soodsa seisundi tagamiseks. Hoiualal kaitstakse elupaikasad ja kasvukohtasad, mille kaitseks on hoiuala moodustatud. Seetõttu ei võimalda hoiuala kaitsekord kaitsta kooslusi tervikuna. Hoiualale ei koostata kaitse-eeskirja, mis on erinevate kaitseväärtuste olemasolu korral kaitserižiimi täpsustamiseks vajalik. Hoiuala kaitsekord ei võimalda mitme eri rangusega vööndi moodustamist, mis on vajalik kaitsealal olevate väärtuste säilimiseks. Eri rangusega vööndites saab vajalikes kohtades rakendada piiranguid, mis lähtuvad konkreetse kaitse-eesmärgi ökoloogilisest nõudlusest (nt piirangud metsaraietele lendorava elupaigas). Püsielupaigana kaitstakse ainult konkreetse liigi elupaika, mitte erinevate väärtustega looduskompleksi.

2.4. Kaitstava loodusobjekti välis- ja vööndite piirid

Kaitseala piiritlemisel on lähtunud põhimõttest, et kaitsealasse on hõlmatud kaitset vajavad loodusväärtused ja loodusväärtustele vajalik puhver ning ala piirid on looduses selgelt tuvastatavad ja üheselt mõistetavad. Seetõttu on piiritlemisel kasutatud võimaluse korral selgepiirilisi ja ajas vähe muutuvaid objekte (teed, metsasihid, kraavid ja kõlvikupiirid). Kohas, kus maastikulised alused puuduvad, on kasutatud piiritlemisel maakatastri andmeid (mõõdistatud katastriüksused) ja geograafilisi koordinaate. Kaitseala piir on kantud kaardile, kasutades alusena Eesti põhikaarti (mõõtkaava 1 : 10 000) ja maakatastri andmeid.

Võrreldes Vabariigi Valitsuse 3. märtsi 2006. a määrusega nr 64 kaitse alla võetud Iisaku pargimetsaga (41,1 ha) suureneb kaitseala pindala 58,5 ha-ni, st 17,4 ha võrra. Iisaku

pargimetsale liidetakse seni kaitseta olnud, vaadetornist põhja pool asuv oosi osa ning oosi edela- ja loodenõlvad, mis hõlmavad ühtlasi lendorava pesapiirkondi. See tagab Iisaku oosi kui pinnavormi terviklikkuse säilimise ja lendoravale sobivate puistute kaitse, mis on vajalik jätkusuutliku asurkonna säilimiseks. Kaitsealast arvatakse välja Iisaku aleviku keskel asuv tänavate Metsa ja Metsa põik tiheasustusala, piki Iisaku oosi kulgev Tärivere–Iisaku tee, Rahvamaja tee ning Iisaku rahvamaja ja laululava ümbrus. Teede väljaarvamine kaitsealast jagab kaitseala neljaks lahustükiks.

Kaitsealalt arvatakse kokku välja 12,2 ha maad, millest 8 ha on eraomandis olevad elamumaad, 3,1 ha on munitsipaalomandis olev maa (tänavate, laululava ja rahvamaja ümbruse maa) ja 0,9 ha riigiomandis olev maa (Tärivere–Iisaku tee maa).

Kaitsealale arvatakse juurde 29,7 ha varem kaitseta olnud maad, millest 12,8 ha on eraomandis olev metsamaa, 12,9 ha riigimetsamaa, 2,4 ha munitsipaalmaa ning 1,6 ha riigi reservmaa. Juurde liidetavast maast 24,8 ha arvatakse sihtkaitsevööndisse (sellest 9,6 ha on eramaa, 12,4 ha riigimetsamaa, 2 ha munitsipaalmaa ja 0,7 ha riigi reservmaa) ning 4,9 ha piiranguvööndisse.

Käesoleva määrusega muudetakse oluliselt kaitseala kaitsekorda ja tsoneeringut. Senise kaitsekorra alusel kuulus kogu kaitseala maa ühte piiranguvööndisse. Eelnõujärgse tsoneeringu kohaselt koosneb Iisaku maastikukaitseala ühest sihtkaitsevööndist (Tärivere sihtkaitsevöönd) ning kahest piiranguvööndist (Tärivere ja Kirikumäe piiranguvöönd). Kokku jääb sihtkaitsevööndisse 51,3 ha (87,7% kaitsealast), millest 40,3 ha on riigi- või munitsipaalomand ja 9,8 ha eraomand. Piiranguvööndisse jääb 7,2 ha (12,3% kaitsealast), millest 3,2 ha on eraomand ja 4 ha riigi- ja munitsipaalomand ning riigi reservmaa.

Pindala muudatused eramaade osas on järgmised. Lisanduvast seni kaitseta eramaast läheb sihtkaitsevööndisse 9,6 ha ja piiranguvööndisse 3,2 ha. Sihtkaitsevööndiga liidetakse metsala, et tagada lendorava pesapiirkonna kaitse. Piiranguvööndiga liidetakse alad, et tagada metsa sidusus lendorava levikukoridoris. Kaitse alt arvatakse välja 8 ha eraomandis olevaid elamumaid.

Kaitsealuse liigi lendorava ja tema elupaikade paremaks kaitseks on valdav osa varem piiranguvööndisse kuulunud maast (26,4 ha, mis kõik on riigi- ja munitsipaalomandis) ja kaitsealale juurde liidetud maast arvatud sihtkaitsevööndisse. Kuigi looduskaitsealade kohaselt kehtib iga keskkonnaregistrisse kantud lendorava puu asukoha ümber automaatselt 25 m raadiuses sihtkaitsevöönd, ei taga see lendoravale sobiliku elupaiga säilimist. Lendorava kaitse tegevuskava järgi on sihtkaitsevööndisse vaja haarata kogu lendoravale sobiv metsaosa, mis vastab 3–4 emaslooma kodupiirkonnale. Oluline on jälgida, et sihtkaitsevöönd hõlmaks kõiki lendoravate pesapuid ja neid ümbritsevat elupaika vähemalt 150 m raadiuses. Tärivere mäelt on keskkonnaregistrisse kantud 89 lendorava tegevusjälgedega puud ning lendoravatele paigaldatud raadiosaatjatega isendite liikumistrajektoore jälgides on kindel, et lendoravad kasutavad elutegevusel aktiivselt tervet Tärivere mäe.

Kaitseala **põhja- ja idapoolseim lahustükk** hõlmab suuremat osa Iisaku oosist ja Tärivere sihtkaitsevööndist. Lahustüki lääne- ja lõunapiir kulgeb mööda Tärivere–Iisaku tee maaüksuse ja kaitsealaga piirnevate elamumaade piiri (tee ja elamumaad on kaitsealast välja tsoneeritud). Idapiir kulgeb mööda Torni tänava ja selle pikenduseks oleva pinnastee serva ning mööda Tervise ja Loogamäe maaüksuse (tunnused vastavalt 22401:001:0215 ja 22401:001:0195) läänepiiri Tärivere–Iisaku teelt Loogamäe taluni viiva teeni ning seejärel mööda sama tee serva Tärivere–Iisaku teeni.

Kaitseala **keskmise lahustükk** hõlmab Tärivere sihtkaitsevööndi Tärivere–Iisaku teest lõuna pool asuvat osa. Lahustüki põhja-, ida-, ja läänepiir kattuvad Iisaku metskond 48 maaüksuse (tunnus 22401:005:0113) piiriga. Lahustüki lõunapiir kulgeb mõttelise sirgena punktide koordinaatidega 6 556 200,509 ja 689 305,860 ning 6 556 227,036 ja 685 387,144 vahel, millega on kaitsealast välja tsoneeritud Rahvamaja tee ja selle kõrval kulgeva metsaraja vaheline ala. Edasi kulgeb piir lahustüki lõunanurgas asuvast punktist koordinaatidega 6 556 227,036 ja 685 387,144 mööda mõttelisi sirgeid, millega on kaitsealast välja tsoneeritud Iisaku laululava ja selle lähiümbrus (sirgete vaheliste punktide koordinaadid 6 556 240,323 ja 689 382,892, 6 556 304,866 ja 689 388,667, 6 556 319,467 ja 689 442,455, 6 556 279,612 ja 689 452,682, 6 556 261,313 ja 689 481,164. Viimasest punktist edasi kulgeb piir mööda Rahvamaja teed ja Tärivere–Iisaku teed ühendava pinnastee serva Tärivere–Iisaku teeni. Tee jääb kaitsealast välja.

Kaitseala **läänepoolse lahustüki** idapiir kulgeb Mäealu maaüksuse (tunnus 22401:001:0390) idanurgast mööda Tärivere–Iisaku tee maaüksuse lääneserva punktini koordinaatidega 6 557 179,242 ja 689 398,060. Sealt edasi kulgeb piir kaarekujuliselt mööda metsa ja heinamaa vahelise kõlviku piiri punktini koordinaatidega 6 557 229,725 ja 689 384,731, sealt mõttelise sirgena punktini 6 557 277,560 ja 689 336,433, edasi mööda metsa ja heinamaa vahelise kõlviku piiri kohaliku tähtsusega Jõe teeni punktis koordinaatidega 6 557 220,428 ja 689 330,258 ning sealt edasi mööda Jõe tee serva Tärivere–Iisaku teeni. Seejärel kulgeb piir u 30 m pikkuses lõigus mööda Tärivere–Iisaku tee maaüksuse serva Iisaku kergliiklustee T9 maaüksuse (tunnus 22401:001:0648) lõunanurgani ja sealt otse Tartu mnt 2 maaüksuse (tunnus 22401:001:0646) idanurgani. Edasi läheb piir mööda Tartu mnt 2, Mäe tn 2 (22401:005:0470) ja Mäe tänav (tunnus 22401:001:0483) maaüksuse piiri punktini koordinaatidega 6 557 028,831 ja 689 133,045 ja sealt risti üle Mäe tänava Mäe tn 3 maaüksuse (tunnus 22401:005:0500) põhjanurgani. Sellest punktist järgib piir tänavatel Metsa põik ja Metsa asuvate elamumaade läänepiire ja Iisaku metskond 64 maaüksuse (tunnus 22401:002:0077) ida- ja lõunapiiri Taimelava maaüksuse (tunnus 22401:005:0187) loodenurgani. Sealt kulgeb piir mõttelise sirgena loode poole punktini kõrgepingeliini lõunaservas koordinaatidega 6 556 664,664 ja 688 830,511. Edasi kulgeb piir mööda liini lõunaserva risti üle Suusabaasi tee punkti koordinaatidega 6 556 698,333 ja 688 948,966. Sellest edasi kulgeb piir mööda Suusabaasi tee serva (tee jääb kaitsealast välja) ristumiseni metsasihiga ja sealt mööda metsasihi serva (siht jääb välja) loode poole Iisaku metskond 64 maaüksuse piirini. Edasi kulgeb piir mööda Iisaku 64 maaüksuse piiri ida poole Kaevumäe maaüksuse (22401:001:0008) kagunurgani ja sealt edasi mööda sama maaüksuse ida- ja põhjapiiri Suusabaasi tee pikendusena kulgeva pinnasteeni. Mööda pinnastee serva läheb piir Mäe tänavani (22401:001:0483) ja edasi mööda Mäe tänava serva punktini 6 557 120,349 ja 689 137,900. Sealt läheb piir risti üle Mäe tänava punkti 6 557 117,781 ja 689 144,369. Sellest punktist edasi kulgeb piir kirde poole mööda mõttelisi sirgeid (millevaheliste punktide koordinaadid on 6 557 167,603 ja 689 240,201, 6 557 258,501 ja 689 216,989, 6 557 271,751 ja 689 150,756, 6 557 286,939 ja 689 146,814, 6 557 352,062 ja 689 253,369, 6 557 383,412 ja 689 248,620) Jõe teeni punktis 6 557 497,891 ja 689 365,246. Sealt edasi järgib piir Jõe tee serva u 23 m ulatuses kuni Jõe teelt Mäealu taluni viiva teeni ja edasi mööda Mäealu tee serva tee lõikumiseni metsamaa piiriga punktis 6 557 588,594 ja 689 423,263. Edasi järgib piir metsamaa kõlviku piiri lõikumiseni Mäealu maaüksuse (22401:001:0390) kirdepiiriga ja sealt mööda Mäealu maaüksuse kirdepiiri Tärivere–Iisaku teeni.

Lahustüki Mäe tänava ja Jõe tee vaheline osa (kaasa arvatud teed ise) moodustab **Tärivere piiranguvööndi**. Ülejäänud osa lahustükist kuulub **Tärivere sihtkaitsevööndisse**.

Kirikumäe lahustükil (2,7 ha) asub tervenisti Kirikumäe piiranguvöönd. Lahustüki loodeosas ühtib piir Tartu mnt 22 maaüksuse (tunnus 22401:001:0649) ja kaitsealast väljaspool asuva

Metsa tn 2 maaüksusega (tunnus 22401:005:0163), millest edasi kulgeb piir Tartu mnt 22 maaüksusest 1 m kaugusel punktini 6 556 016,450 ja 689 456,489, sellest punktist edasi punktini 6 556 011,182 ja 689 487,554 kulgeb piir mööda maaüksuse piiri. Edasi järgib piir Tartu mnt 22 maaüksuse kagupiiri ja Tartu mnt 22 maaüksuse ning kaitsealast väljaspool asuva Tamme tn 4 maaüksuse (tunnus 22401:005:0061) vahelist piiri punktini 6 556 072,639 ja 689 505,399. Edasi läheb piir mööda mõttelisi sirgeid, mille vahelised punktid on 6 556 167,712 ja 689 477,632, 6 556 171,221 ja 689 396,761, Rahvamaja teeni punktis 6 556 215,731 ja 689 387,775. Lahustüki põhjapiir kulgeb mööda Rahvamaja tee serva, mis on kaitsealast välja tsoneeritud.

2.5. Kaitsekord

2.5.1. Kaitsekorra kavandamine

Kaitsekorra väljatöötamisel on arvestatud kaitsealal olevaid loodusväärtusi ning tsoneeringu ja kaitse-eeskirja kohta koostatud eksperdiarvamust (Tuvi, 2006) ja lendorava püsielupaikade kohta koostatud ekspertiisi (Rennel, 2014). Samuti on arvestatud Keskkonnaameti tellimusel koostatud lendorava ja kauni kuldkinga tegevuskavades esitatud soovitusi liikide paremaks kaitseks.

Kaitse-eeskirjaga kehtestatavad piirangud on sätestatud ulatuses, mis tagab kaitsealal olevate liikide, looduslike elupaikade ja pinnavormide soodsa seisundi ning on proportsionaalne saavutatavale efektile.

Kaitseala kaitse-eeskiri seab kitsendused omandiõigusele (Eesti Vabariigi põhiseadus § 32, edaspidi *PS*). Keskkonda mõjutava tegevuse õigusliku regulatsiooni aluseks on *PS* §-st 5 tulenev loodusvarade ja loodusressursside kui rahvusliku rikkuse säästva kasutamise põhimõte. Elu- ja looduskeskkonna säästmise ja sellele tekitatud kahju hüvitamise kohustus tuleneb *PS* §-st 53. Tulenevalt *PS* §-dest 5, 32 ja 53 ning keskkonnaseadustiku üldosa seaduse ja looduskaitseseaduse alusel võib omandiõigust piirata. Omandiõiguse põhiolemuse säilimiseks peavad seadusest tulenevad piirangud olema proportsionaalsed ehk piirangu eesmärgi saavutamiseks sobivad, vajalikud ja mõõdukad. Kaitse-eeskirjaga piirangute seadmise eesmärk on alal leiduvate loodusväärtuste säilimine. Alale kaitse tagamisega ja tegevustele piirangute seadmisega ala loodusväärtused säilivad, loodusväärtusi kahjustavate tegevuste elluviimisel need hävivad.

Kaitsealal on potentsiaalne ettevõtlushuvi eelkõige metsamajandusalase ja puhkemajandusliku tegevuse vastu. Ettevõtluse korral on teada risk, et tegevust ei saa võimaldada juhul, kui see kahjustab loodust või elukeskkonda. Ettevõtlusvabadus ei anna isikule õigust nõuda rahvusliku rikkuse ega riigi vara kasutamist oma ettevõtluse huvides. Omandiõigus ja ettevõtlusvabadus ei ole piiramatud õigused. Kaitse-eeskirjaga alale seatud eesmärk kaalub üles omandiõiguse ja ettevõtlusvabaduse riive. Järgnevates kaitsekorra peatükkides on esitatud kitsenduste kaupa põhjendused, miks on need piirangud vajalikud.

Vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele on kaitseala tsoneeritud ühte sihtkaitsevööndisse ja kahte piiranguvööndisse. Leebem kaitsereežiim seaks ohtu kaitseala kaitse-eesmärkide saavutamise, kuna ei taga oosistike, väärtuslike koosluste ning kaitse-eesmärgiks nimetatud liikide ja nende elupaikade säilimist.

Kaitseala moodustamisega tunnistatakse kehtetuks põllutöministri 5. septembri 1936. a määrus nr 600 „Metsade ja maade kaitsemetsaks tunnustamise määrus”, millega määrati

kaitsemetsaks Kirikumäe puistu, ning Kohtla-Järve rajooni TSN Täitevkomitee 24. novembri 1965. a otsus nr 192 „Looduse kaitsest Kohtla-Järve rajoonis” lisa 1 „Riikliku looduskaitse alla võetud kohaliku tähtsusega objektid” II osa „Pargid ja puistud” punkt 2, millega võeti kaitse alla puistu Iisaku pargimets.

Kaitsealal ei ole reguleeritud kalapüüki ning adru ja pilliroo varumist, kuna kaitsealal ei ole veekogusid. Veekogude puudumise tõttu ei käsitleta määruses ka veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmist ning ujuvvahendiga sõitmist.

Kaitsealal ei ole poollooduslike kooslusi ning alale ei jää ühtegi maaparandussüsteemi ega eesvoolu, mistõttu ei käsitleta kaitse-eeskirjas poollooduslike kooslustega ja maaparandusrajatistega seotud tegevusi.

2.5.2. Kaitsekorra üldpõhimõtted

Kogu kaitsealal kehtivad kaitsekorra üldpõhimõtted on kooskõlas looduskaitseadusega, samas on määruses sätestatud mõningaid erisusi. Inimestel on lubatud viibida, korjata marju, seeni ja muid metsa kõrvalsaadusi ning pidada jahti kogu kaitsealal. Kuna inimeste ja lendoravate ööpäevane aktiivne aeg üldjuhul ei kattu, siis inimeste tavapärase metsas liikumine lendoravaid ei häiri. Teadaolevalt ei väldi ka lendorav otseselt inimese lähedust: mõned lendorava asustusjälgedega puud kaitsealal piirnevad vahetult inimeste õuedega ning selliseid näiteid on teada ka Soomest. Häirimine on oluline üldiselt vaid siis, kui häiriv tegevus (nt raie või sellega seotud vibratsioon) toimub pesapuu juures või on pesapuuga seotud (nt kui teine puu langeb pesapuule). Jahipidamine jahiseaduse sätteid järgides ei kahjusta kaitseala kaitse-eesmärke.

Kaitsealal on lubatud telkimine ja lõkke tegemine kohas, mis on kaitseala valitseja nõusolekul selleks ette valmistatud ja tähistatud. Muul juhul on telkimine ja lõkke tegemine lubatud kaitseala valitseja nõusolekul. Kaitseala Tärivere sihtkaitsevööndis asub RMK Iisaku mäe lõkkekoht (katusealusega laud, kaetud lõkkekoht grillrestiga, infotahvel, kuivkäimla-puukuur), kus on lubatud ka telkimine. Telkimine ja lõkke tegemine juhuslikus kohas võib häirida ja kahjustada kaitse-eesmärgiks nimetatud liike ja nende elupaiku ning kahjustada kooslusi ja elupaigatüüpe, mistõttu on lõkkekoht rajatud kohta, kus see kaitseväärtusi ei kahjustata. Telkimisega kaasneb taimede tallamine, prahistamine, puude raie lõkke tegemiseks ja tuleoht. Kaitseala valitseja saab anda nõusoleku telkimiseks ja lõkke tegemiseks ka väljaspool olemasolevat lõkke- ja telkimiskohta. Kooskõlastuse andmisel saab telkimiseks ja lõkke tegemiseks valida koha, kus kaitseväärtusi ei kahjustata. Kaitsekorraga pole tehtud erisusi telkimisele ja lõkke tegemisele õuemaal, kuna kaitseala ei hõlma õuemaad.

Kaitsealal on lubatud sõidukiga sõitmine teedel, jalgratastega ka radadel. Maastikusõidukiga sõitmine teedel on lubatud vastavalt liikluseaduse § 154 lõikes 1 esitatud erisustele, mille alusel on maastikusõidukiga teedel sõitmine lubatud jõgede, teede ja muude takistuste ületamiskohtades ning lumega kaetud teel, mis ei ole mootorsõidukitele ajutiselt läbitav, ning teel, kus seda lubab sellekohane liikluskorraldusvahend. Kaitseala valitseja võib kaitsekorralduskava alusel ja kokkuleppel maaomanikuga teha ettepaneku tee sulgemiseks mootorsõidukitega sõitmiseks juhul, kui mootorsõidukiga sõitmine häiriks kaitsealuseid liike või halvendaks oluliselt kaitstavate koosluste seisundit. Tee mõiste on määratletud ehitusseadustikus. Teeregistrisse kantud teedest jäävad kaitseala territooriumile kohalikud teed Jõe tee, Tärivere tee ja Suusabaasi tee (teeregistri numbritega vastavalt 2240059, 2240006 ja 2240756). Üle Iisaku mäe kulgev Tärivere–Iisaku riigimaantee (teeregistri nr 13155, katastritunnus 22401:001:0049) on mööda tee maatüksuse piiri kaitsealast välja tsoneeritud.

Lisaks asub kaitsealal hulgaliselt väikeseid pinnasteid ja radu. Võimalike mootorsõidukite sõitmiseks suletavate teede all mõeldakse eelkõige isetekkelisi teid, mis paiknevad häirimistundlike kaitsealuste liikide elupaigas või killustavad sihtkaitsevööndites asuvaid kaitstavaid kooslusi. Vajaduse korral kaalutakse kaitsekorralduskavas koostöös maaomanikega, kuidas reguleerida isetekkelistel teedel ja radadel liiklemist. Kaitsekorralduskavas võib teha ettepaneku õppe- või matkaraja sulgemiseks jalgratatega sõitmiseks. Kaitsealal asuvad erosiooniohtlikud pinnavormid (Iisaku oosi nõlvad), mis on kaitsealuste liikide kasvukohad ja elupaigad. Sõtmine väljaspool teid, jalgratatega ka väljaspool radasid või maastikusõidukiga sõitmine kahjustab oluliselt elupaikade looduslikku seisundit ja suurendab häiringuid. Oosistike reljeefsetel aladel võivad ületallamine ja taimestiku hävimine põhjustada erosiooni. Kaitsealuste liikide elutegevuse häirimine ning pinnase kahjustamine viib koosluste vaesestumiseni, killustumiseni ja hävinemiseni. Elupaikade kadumine vähendab bioloogilist mitmekesisust ja toob kaasa kaitsealuste liikide kadumise neist paigust.

Erandjuhtudel on lubatud sõidukiga sõitmine väljaspool teid ja maastikusõidukiga sõitmine. Nendeks erandjuhtudeks on järelevalve- ja päästetööd, kaitseala valitsemise ja kaitse korraldamisega seotud tegevus, kaitseala valitseja nõusolekul teostatav teadustegevus ning kaitse-eeskirjaga lubatud tegevused, sh tehnovõrkude ja -rajatiste (nt elektriliinide, keskküttetrasside jms) hooldamine ning piiranguvööndis metsatööd. Samuti on erisus tehtud maastikusõidukiga sõitmiseks kaitseala valitsejaga kooskõlastatud suusaradade sissesõitmisel ja hooldamisel. Meeles tuleb pidada, et sihtkaitsevööndis tuleb suusaradade hooldustööd (raie, pinnasetööd) eraldi kaitseala valitsejaga kooskõlastada, raja hooldusel tehtav puittaimestiku raie on vajalik kooskõlastada ka Kirikumäe piiranguvööndis. Iisaku mäel asuvad metsarajad, millele piisava lumikatte olemasolul rajatakse murdmaasuusarajad, on osa SA Eesti Terviserajad üle-eestilisest terviseradade võrgustikust.

2.5.3. Tegevuste kooskõlastamine kaitseala valitsejaga

Tegevused, mis on keelatud, kui selleks ei ole kaitseala valitseja nõusolekut, on määratud vastavalt looduskaitseaduse § 14 lõikele 1. Kaitseala valitseja nõusolekuta on kaitsealal keelatud muuta katastriüksuse kõlvikute piire ja sihtotstarvet, koostada maakorralduskava ja teha maakorraldustoiminguid, kehtestada detail- ja üldplaneeringut, lubada ehitada ehitusteatise kohustusega või ehitusloakohustuslikku ehitist, anda projekteerimistingimusi ja väljastada ehitusluba ning rajada uut veekogu, mille pindala on suurem kui viis ruutmeetrit, kui selleks ei ole vaja anda vee erikasutusluba, ehitusluba ega esitada ehitusteatist, ning lisaõõta jahiulukeid.

Kaitseala valitseja ei kooskõlasta tegevust, mis kaitse-eeskirja kohaselt vajab kaitseala valitseja nõusolekut, kui see võib kahjustada kaitseala kaitse-eesmärkide saavutamist või kaitseala seisundit. Kui tegevust ei ole kaitseala valitsejaga kooskõlastatud või tegevuses ei ole arvestatud kaitseala valitseja kirjalikult seatud tingimusi, mille täitmisel tegevus ei kahjusta kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit, ei teki isikul, kelle huvides nimetatud tegevus on, vastavalt haldusmenetluse seadusele õiguspärast ootust sellise tegevuse õiguspärasuse osas.

Praktikas on tingimuste esitamine kõige enam kasutatav võte, millega välditakse kaitsealadel majandustegevuse kahjustavat mõju. Enamasti ei keelata tegevust, mis on kaitse-eeskirjas lubatud kaitseala valitseja nõusolekul, vaid püütakse kaalutusõiguse kaudu leida lahendusi, kus tegevus loodusväärtusi ei kahjusta, ühitades looduskaitse ja arendushuvid.

2.5.4. Sihtkaitsevöönd

2.5.4.1. Sihtkaitsevööndi eesmärgid

Sihtkaitsevöönd on kaitseala osa seal väljakujunenud või kujundatavate loodusväärtuste säilitamiseks. Kaitsealal on **Täriveri sihtkaitsevöönd**, mille kaitse-eesmärk on pinnavormi, metsakoosluste, lendorava ja kauni kuldkinga ning nende elupaikade kaitse. Vöönd hõlmab suuremat osa metsasest Iisaku oosist ning seal kasvavad salukuusikud ja haava-kuuse segametsad on elupaigaks ja kasvukohaks kaitseala peamistele kaitseväärtustele lendoravale ja kaunile kuldkingale. Sihtkaitsevööndi kaitsekord on oluline, et lendorava elupaigad Täriveri mäel säiliks ühtse katkematu metsamassiivina ning sisaldaksid endas alati mingil hulgal lendoravale vajalikke raieküpsuse ületanud haava- ja kuuseenamusega puistuid. Kuna haava raiering majandatavas metsas on keskmiselt 30–50 aastat, võimaldab raieküpsuse ületanud metsa säilimist vaid metsa majandamisest välja jätmine, eeldades sihtkaitsevööndi kaitsekorda.

2.5.4.2. Lubatud tegevused sihtkaitsevööndis

Sihtkaitsevööndis on lubatud rahvaürituse korraldamine kohas, mis on kaitseala valitseja nõusolekul selleks ette valmistatud ja tähistatud, ning kuni 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine kohas, mis ei ole selleks kaitseala valitseja nõusolekul ettevalmistatud ega tähistatud. Rohkem kui 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine kohas, mis ei ole selleks kaitseala valitseja nõusolekul ettevalmistatud ega tähistatud, on lubatud üksnes kaitseala valitseja nõusolekul. Selline regulatsioon on vajalik, et kaitseala valitseja saaks seada tingimusi ürituse toimumisele, nii et see ei kahjustaks ala kaitseväärtusi. Seega on kavandatud piisav paindlikkus mitmesuguste ürituste võimaldamiseks, juhul kui need ei ohusta loodusväärtusi. Sihtkaitsevööndid on ette nähtud liikide ja elupaikade kaitseks ning looduslike koosluste säilitamiseks, mistõttu võib külastajate massiline viibimine kahjustada vööndite kaitse-eesmärgi saavutamist.

Täriveri sihtkaitsevöönd on traditsiooniliselt oma asulasisese ja kergesti ligipääsetava asukoha tõttu olnud sageli külastatav piirkond ning ala läbib tihe pinnasteede ja radade võrgustik. Samuti jääb vööndisse Iisaku vaatetorn, mis on populaarne turismiobjekt. Seetõttu inimeste viibimist ettevalmistatud radadel arvuliselt ei piirata ning väljaspool radu on lubatud kuni 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine. Metsa vahel hajusalt liikuvad 50 inimest ei kahjusta moreenpinnast ja sellel kasvavaid kooslusi ning samuti ei häiri mõõdukas külastustegevus kaitsealuse lendorava elutegevust. Kaitseala valitseja kooskõlastuseta on võimalik korraldada ka kohaliku kooli spordiüritusi ja õuesõppetunde, juhul kui need toimuvad ettevalmistatud radadel. Piirmäär, millest alates vajab väljaspool radu liikumine valitseja nõusolekut, on 50 osalejat. Liigne külastamine võib kahjustada eeskätt metsakooslusi ja kaitsealuseid taimeliike. Selleks, et tagada koosluste ja kaitsealuste liikide ning nende elupaikade soodne seisund, tuleb piirata rahvaüritusest osalejate arvu ning suunata üritus kohta, kus selle mõju kooslustele oleks minimaalne (näiteks eemale kauni kuldkinga kasvukohtadest). Kaitseala valitsejal on täpsem teave ala kaitseväärtuste kohta ja ta oskab anda soovitusi tegevuste paremaks korraldamiseks.

Kaitseala valitseja nõusolekul on sihtkaitsevööndis lubatud metsakoosluse kujundamine vastavalt kaitse-eesmärgile ja kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks vajalik tegevus, sh kujundusraie. Sihtkaitsevöönd on elupaigaks lendoravale, kellele on sobivaimad haava- ja kuuseenamusega segametsad. Kohati on Iisaku mäel asuv mets juurepessu ja üraski kahjustuste tõttu lendoravale sobimatuks muutunud, mistõttu on võimalikud valikulised kujundusraied ja/või kuuse ja haava istutamine, et kujundada kahjustatud puistu kiiremini lendoravale sobilikuks. Lendoravate eelistatud elupaikadeks on vanemad, üle 50-aastaste haabadega segametsad ja haavikud, kus puistu koosseisus on vähemalt teises rindes kuusk. Pesapuud

ümbritsevas metsas peab olema ka mitmeid teisi õõnsustega puid, mida kasutatakse ajutise varjekohana või asenduspesana (ilmselt pesaparasitide ja vaenlaste tõttu) ning toiduks olulisi lehtpuid, nagu kask, haab, lepp ja sarapuu. Samuti võimaldab metsakoosluse kujundamise säte alusmetsa harvendamist kauni kuldkinga kasvukohtades, sest kuldking eelistab pigem mõõdukat avatust tihedale metsamaastikule. Kujundusraiega tagatakse puistu liigilise mitmekesisuse ja ka muude kaitsealuste liikide elupaikade säilimine. Sageli säilitatakse väärtuslikke laialehiseid puuliike. Vanad õõnsuste ja paksu korbaga lehtpuud, aga ka okaspuud, on elupaigaks lindudele, nahkhiirtele, samblikele ja sammaldele, sageli leiab neilt kaitsealuseid liike. Samuti tuleb jälgida, et pärast raiet oleks tagatud liigiliselt mitmekesise puistu taastumine. Kujundusraiet tehakse metsaseaduse § 28 lõike 4 punkti 6 kohaselt püsielupaigas kaitse-eesmärgi saavutamiseks vastavalt kaitsekorralduskavale või liigi kaitse tegevuskavale, mis tähendab, et kuna lendorava bioloogiast tulenevad tingimused on ette antud, siis oht lendorava kahjustamiseks ning vajadus seda raieliiki väga täpselt kaitse-eeskirjaga reguleerida puudub.

Sihtkaitsevööndis on lubatud olemasolevate ehitiste hooldustööd. Pidevat korralist hooldust vajavate objektidena asuvad seal Iisaku vaatetorn, lõkkekoht, teerajad, Täriveri–Iisaku teega piirnev kergliiklustee, kaitseala tähised, infotahvlid, pingid, valgustid jms. Samuti jääb sihtkaitsevööndisse Iisaku alevikku teenindav puurkaev-pumpla koos selle juurde kuuluva pumplahoone, juurdepääsutee ja muude rajatistega. Muid hooneid ja majapidamisi sihtkaitsevööndisse ei jää. Teede ja radade hooldustöödeks, sh nende pidevaks korrashoiuks (tee- ja rajaservade niitmiseks, võsa eemaldamiseks jm) on võimalik kaitseala valitseja nõusolekut taotleda pikemaks ajaperioodiks. Nõusoleku andmisel saab kaitseala valitseja seada tingimusi, et radade hooldamisel ei saaks kahjustada loodusväärtused ja ala kaitse-eesmärgid (nt kaitse-eesmärgiks olev kaunis kuldking kasvab tihti just teeradade servades ning kaitseala valitseja saab anda juhiseid rajaservade niitmiseks ajal ja viisil, et taimed ei saaks kahjustada). Kaitseala valitseja nõusolekut ei ole vaja taotleda nendeks töödeks, mida on vaja teostada koheselt otsese ohu eemaldamiseks ja läbipääsu tagamiseks rajal. Kui rajale või teele on kukkunud puu või oksad, eemaldatakse need sealt täiendava kooskõlastusega.

Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud tee, tehnovõrgu rajatise või tootmisotstarbeta rajatise püstitamine kaitseala või kaitsealal paikneva kinnistu tarbeks. Kaitseala tarbeks on Iisaku mäele kui intensiivselt kasutatavale külastusobjektile vajalik inimeste teavitamiseks või külastuskorralduse eesmärgil püstitada tähiseid, infotahvleid, piirdeid, suunaviitu jm, ning rajamisel on Iisaku vaatetorni valgustus.

2.5.4.3. Keelatud tegevused sihtkaitsevööndis

Sihtkaitsevööndis on arvestades kaitse-eeskirjaga sätestatud erisustega keelatud majandustegevus ja loodusvarade kasutamine.

Vastavalt majandustegevuse seadustiku üldosa seadusele on majandustegevus iga iseseisvalt teostatav, tulu saamise eesmärgiga püsiv tegevus, mis ei ole seadusest tulenevalt keelatud. Tegevus, mille suhtes on kehtestatud teatamis- või loakohustus, loetakse samuti majandustegevuseks juhul, kui selle eesmärk ei ole tulu saamine. Seega, kõik kaitse-eeskirja kaitsekorra üldpõhimõtete peatükis või sihtkaitsevööndite peatükis reguleeritud tegevused, mis on määrusega lubatud ja mida tehakse tulu saamise eesmärgiga, ning tegevused, mis on lubatud kaitseala valitseja nõusolekul ja millega kaasneb teatamis- või loakohustus, on kaitsealal lubatud majandustegevus. Kaitse-eeskirjaga lubatakse sihtkaitsevööndis majandustegevust, mis ei kahjusta kaitseala kaitse-eesmärki või seisundit. Kaitse-eeskirjaga ei tehta olulisi leevendusi majandustegevuses ja loodusvarade kasutamises, kuna need tegevused seaksid ohu kaitseala loodusväärtuste säilimise.

Majanduslikeks huvideks oleks piirkonnas peamiselt metsaraied ja puhkemajanduse arendamine. Metsaraied hävitaksid lendorava elupaigad ja muudaksid kooslused killustatuks, nagu ka sellised puhkemajanduslikud tegevused, mis eeldaksid puude mahavõtmist (nt discgolfirajatised, laskumisnõlvad).

Kaitseala eesmärk on oosi, haruldaste liikide ja nende elupaigaks olevate väärtuslike koosluste kaitse. Seetõttu on keelatud uute hoonete püstitamine. Looduskaitseeadus annab võimaluse lubada tootmisotstarbeta hoone püstitamist kaitsealal paikneva kinnistu või kaitseala tarbeks, kuid kaitse-eeskiri hoonete püstitamist kaitseala sihtkaitsevööndis ette ei näe. Sihtkaitsevööndite maa on metsamaa ja see on kaitsealuste liikide elupaigaks ning hoonete püstitamiseks ei ole vajadust ega sobivaid kohti. Ehitamiskeeld tagab kaitsealal esinevate kaitsealuste liikide elupaikade soodsa seisundi säilimise ega lase killustada lendoravale sobivat metsaala, mis viiks liikide ja nende elupaikade hävimiseni. Ehitamine kahjustaks olulisel määral kaitstavaid väärtusi ning viiks kumuleeruvalt metsakoosluste ja oosistiku pinnavormide hävimiseni. Kaitsealal paikneva kinnistu tarbeks on lubatud tee, tehnovõrgu rajatise või tootmisotstarbeta rajatise püstitamine üksnes juhul, kui see ei kahjusta kaitseväärtusi ja muid lahendusi ei ole.

2.5.5. Piiranguvöönd

2.5.5.1. Piiranguvööndi eesmärgid

Piiranguvöönd on kaitseala osa, mis ei kuulu sihtkaitsevööndisse. Kaitsealal on Kirikumäe ja Tärivere piiranguvöönd. Kirikumäe piiranguvööndi kaitse-eesmärk on pargiilmelise puistu, elustiku mitmekesisuse ja maastikuilme säilimine ning kaitsealuste liikide kaitse. Tärivere piiranguvööndi eesmärk on metsakoosluse säilitamine lendorava elupaikade sidususe tagamiseks ning kaitsealuste liikide kaitse. Piiranguvööndisse jääb lendorava levikukoridorina toimiv metsariba kaitseala loodeosas, mis ühendab Tärivere mäel asuvaid lendorava elupaiku kaitseala lääneosas asuvate elupaikadega.

Kirikumäe piiranguvöönd hõlmab Iisaku kiriku ja rahvamaja vahelisel alal (Kirikumäel, ka Seltsimaja mäel) paiknevat pargiilmelist puistut. Tegemist on külastatava ja hooldatava alaga, kus on palju parkidele iseloomulikke elemente. Park on metsailmeline, kus vahelduvad avatud niidualad, puudesalud ja tihedamad metsaosad. Tegemist on heakorrastatud alaga, kus on piiratud isetekkelist võsa ja tarnenelast, on teedevõrk, valgustus ja pingid. Vööndis domineerivad vanad männid, rohkelt on ka vanu kaski, samuti kuuski ja vähemal määral teisi lehtpuuliike. Leidub lendorava tegevusjälgedega puid. Kirikumäe piiranguvööndi kaitse-eesmärk ja kaitsekord on kooskõlas Vabariigi Valitsuse 3. märtsi 2006. a määrusega nr 64 „Kaitsealuste parkide, arboreetumite ja puistute kaitse-eeskiri” (RT I 2006, 12, 89). Metsaseaduse § 3 lõike 3 alusel ei loeta pargi maad metsamaaks ning vastavalt § 4 lõike 2 punktile 4 ei kohaldata metsaseadust kinnisasja suhtes, kus projekteerimistingimuste või detailplaneeringu kohaselt on kavandatud metsa majandamisest erinev maakasutus. Kirikumäele on koostatud Iisaku Kirikumäe maa-ala põhiprojekt (Maastikuarhitektuuri Büroo, 2016), mille eesmärk on määrata Kirikumäele planeeritava taristu vajadus ning asukohad, parkmetsa hooldustööde ja uuenduse vajadus ja maht jm. Seega käsitletakse Kirikumäe piiranguvööndit tegevuseks nõusoleku andmisel pargina, kus ei kohaldu metsaseadus ja kuhu ei saa seega metsaseaduse alusel metsateatist menetleda ega raieid registreerida.

Tärivere piiranguvöönd toimib ühenduskoridorina lendorava elupaikade vahel. 20–100 m laiune Tärivere piiranguvööndi metsariba moodustab ühenduskoridori Tärivere mäel ja sellest lääne pool asuvat elupaikade vahel, mida muidu lahutab lendoravale ületamatu 100–250 m

laiune Iisaku asula Metsa ja Mäe tänava tiheasustusala. Lendorava kaitse lähim eesmärk on liikumiskoridoride säilitamine Alutaguse piirkonna lendorava elupaikade vahel.

2.5.5.2. Lubatud tegevused piiranguvööndis

Piiranguvööndis on lubatud majandustegevus, arvestades looduskaitseeadusest ja kaitse-eeskirjast tulenevaid kitsendusi.

Kirikumäe piiranguvööndis on lubatud rahvaürituse korraldamine. Täriveri piiranguvööndis on lubatud kuni 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine kohas, mis ei ole selleks kaitseala valitseja nõusolekul ette valmistatud ega tähistatud. Rohkem kui 50 osalejaga rahvaürituse korraldamisel kohas, mis ei ole selleks kaitseala valitseja nõusolekul ette valmistatud ega tähistatud, tuleb Täriveri piiranguvööndis küsida kaitseala valitsejalt nõusolek. Ettevalmistatud kohas rahvaüritusel osalejate piirarvu looduskaitseeaduse järgi piiranguvööndis ei piirata. Kirikumäe piiranguvöönd asub väikesel alal, jäädes mitme olulise rahva kogunemiskoha – Iisaku rahvamaja, kiriku ja kalmistu – vahele, mistõttu liigub seal asulas korraldavate ürituste ajal alal palju inimesi. Kuigi inimesed liiguvad sageli ka väljaspool jalgradasid, ei kahjusta see peamiselt vanade puude ja maastikuelementidega seotud kaitseväärtusi. Tallamisõrnu kooslusi piiranguvööndis ei asu ning üritusi ei toimu nii sageli, et inimeste kõndimine võiks kahjustada pinnast. Täriveri piiranguvöönd jääb tiheasustusalast kaugemale looduslikule metsaalale, kus külastushuvi on väiksem ning kuhu ei planeerita ka külastust suunata, kuna seal puudub külastajatele mõeldud infrastruktuur. Samas ei leidu seal tallamisõrnu kooslusi ega häirimisele tundlikke liike.

Piiranguvööndis on lubatud kaitseala valitseja nõusolekul tee, tehnovõrgu rajatise või tootmisotstarbeta rajatise püstitamine. Tootmisotstarbeta rajatise püstitamise lubamine on vajalik eeskätt Kirikumäe piiranguvööndisse pargirajatiste püstitamiseks, milleks on näiteks valgustid, pingid, teerajad ja viidad ning erinevad puhkerajatised. Tehnovõrgu või -rajatise või tee rajamise vajadus võib samuti tekkida seoses Kirikumäe maa-ala maastiku planeerimisega või asulasiseste kommunikatsioonide rajamisega. Uute hoonete püstitamine piiranguvööndis ei ole lubatud. Olemasolevatest hoonetest asub Kirikumäe piiranguvööndis vabaõhuüritusi teenindav kuivkäimla, kuid Kirikumäe parkmetsa maastikuilme ja terviklikkuse säilimise seisukohast rohkemate hoonete rajamist ei saa lubada. Hoonete rajamise vajadust Kirikumäele ei nähta ette ka 2016. aastal Kirikumäe maa-alale koostatud põhiprojektis.

Kirikumäe piiranguvööndis on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud puuvõrade või põõsaste kujundamine ning puittaimestiku raie- ja istutustööd puistu pargiilmelisuse ja liigikoosseisu tagamiseks. Säte on kooskõlas kaitsealuste parkide, arboreetumite ja puistute kaitse-eeskirjaga. Pargi puud ja põõsad on olulised pargiruumi kujundajad. Puu- ja põõsarinde kujundamine ja regulaarne hooldamine tagab parkmetsale iseloomuliku ilme säilimise. Vanades pargiilmelistes puistutes on puud, mis on muutunud hoonetele või inimestele ohtlikuks ning mille võrasid tuleb puude säilitamiseks kärpida või kui see pole enam võimalik, siis tuleb ohtlikud puud maha raiuda. Kui ajalooliselt lagedamad alad on võsastunud, vaated, teed ja rajad kinni kasvanud ning pargiilmeline puistu on kaotanud struktuuri, on vaja nendel aladel teha raiet ja sageli võib puistu või põõsagrupid vajada uuendamist. Vanade puude hukkumisel ja järelkasvu puudumisel on pargi struktuuri säilitamiseks vajalik uute puude või põõsaste istutamine. Kaitseala valitseja nõusolek nende tööde tegemiseks on vajalik, et tagada Kirikumäe alal lendoravale ja ka teistele liikidele sobilike puude säilimine. Sageli võib seetõttu osutada vajalikuks põliste puude säilitamine. Jämedatüvelised õõnsustega lehtpuud on sageli lindude või nahkhiirte pesapuudeks või kasvavad nende tüvedel väärtuslikud samblikuliigid. Kaitsealustes parkides on oluline loodusliku mitmekesisuse säilitamine. Samuti on enne raietöid vajalik anda mahavõetavatele

üksikpuudele dendroloogiline hinnang. Kirikumäe puistus tehtavad ulatuslikumad tööd planeeritakse varem koostatud hoolduskava või projekti alusel, ka uusistutusteks ja kujundusraieteks tellitakse eraldi projekt, kus antakse ühtlasi täpsemad juhised ja intervallid sellisteks väiksemateks korralisteks tegevusteks nagu niitmine, võsa trimmerdamine, peenarde rajamine jm, et nendeks ei oleks vaja taotleda igakordset kaitseala valitseja nõusolekut, vaid et kooskõlastuse saaks anda pikemaks perioodiks. Kaitseala valitseja nõusolekut ei ole vaja teede või radadele kukkunud liikumist takistavate puude ja okste likvideerimine. Kirikumäe piiranguvööndis on samuti lubatud biotsiidi ja taimekaitsevahendi kasutamine.

Looduskaitseseadus keelab piiranguvööndis uuendusraied, kui kaitse-eeskirjaga ei sätestata teisiti. Iisaku maastikukaitseala kaitse-eeskirjaga ei tehta leevendust kaitseala piiranguvööndites uuendusraie lubamiseks.

Looduskaitseseaduse alusel ei keelata piiranguvööndis sanitaar-, valik-, valgustus- ja harvendusraiet, kuid kaitse-eeskirja on lisatud säte, et Tärivere piiranguvööndis tuleb raiete tegemisel tagada lendorava liikumiskoridori säilimiseks vajalik puistu sidusus. Lendorava liikumiskoridoris on esmaseks tingimuseks vähemalt 15 m kõrguse sidusa metsa säilimine, puistu koosseisus on oluline säilitada haab ning soosida tuleb pehmet lehtpuud. Samuti on raietele seatud ajaline piirang: raied on keelatud 16. märtsist 31. augustini, v.a valgustusraie, millel ajaline piirang puudub. Ajaline piirang on vajalik häirimise vähendamiseks ajal, kui lendorava noorloomad hajuvad sünnipaigast teistesse sobilikesse elupaikadesse. Valgustusraie ei ole oma olemuse tõttu lendoravat oluliselt häiriv raieliik. Raietele seatavad tingimused tuleb üle vaadata raieloa igakordsel menetlemisel. Raiete tegemisel Kirikumäe piiranguvööndis ei esitata metsateatist, kuna tegemist on pargiga, kus metsaseadus ei kohaldu. Enne raiete tegemist Kirikumäe piiranguvööndis esitatakse Keskkonnaametile planeeritavaid töid kirjeldav kooskõlastustaotlus.

2.5.5.3. Keelatud tegevused piiranguvööndis

Piiranguvööndis on keelatud uue maaparandussüsteemi rajamine, maavara kaevandamine, puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine ning uuendusraie. Need piirangud tulenevad otseselt looduskaitseseaduse § 31 lõikest 2 ja on suunatud vööndi kaitse-eesmärkide saavutamisele. Uue maaparandussüsteemi rajamine on keelatud, sest piiranguvööndisse rajatavad kraavid mõjutaksid nii piiranguvööndis kui ka sihtkaitsevööndis olevaid kooslusi. Kuna tegemist on moreenseljandikul asuvate puistutega, kus liigniiskust ei teki, ei ole kuivenduskraavide rajamiseks ka vajadust.

Piiranguvööndis on keelatud maavara kaevandamine, et tagada kaitseala kaitse-eesmärgiks olevate väärtuste soodsa seisundi säilimine. Kaitsealast põhja pool asub aktiivselt tegutsev Iisaku kruusakarjäär, mille tegevuse käigus on ära kaevandatud Iisaku oosi põhjapoolne osa. Karjääri laiendamine hävitaks maastikuilme, oosipaigastiku pinnavormid, väärtuslikud kooslused ja kaitsealuste liikide elupaigad. Iisaku maastikukaitsealal ei ole kinnitatud aktiivseid maavaravarusid.

Puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine vaesestab looduslikku mitmekesisust ja maastikuilmet, samuti vajab lendorav segapuistuid, seetõttu on piiranguvööndis keelatud puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine.

Uuendusraie hulka kuuluvad metsaseaduse § 28 lõike 4 punkti 1 kohaselt lageraie ja turberaie. Lageraie ei ole lubatud, kuna sellele tuleks vastavalt lendorava kaitse tegevuskavale seada tingimuseks 60 m raadiuses vähemalt 15 m kõrgusega puistu säilimine. Kuna hoonestatud või

lagedate aladega piirneva Tärivere piiranguvööndi laius on vaid 20–100 m, ei ole võimalik seda tingimust täita ja ka kaalutusotsusega lageraiet lubada.

Turberaie mittelubamine tuleneb lendorava elupaiganõudlusest. Nimelt on lendorava sidusate elupaikade tagamiseks vaja säilitada ühenduskoridorid pesametsade vahel. Ühenduskoridorides on lendoravale ohutut liikumist tagav vajalik puistu kõrgus vähemalt 15 m. Juhul kui lubada aegjärkset raiet, tuleks ka sellele seada tingimuseks, et viimast raiejärku ei tohi teha ära enne, kui ümbritsevatel eraldistel on mets kasvanud vähemalt 15 m kõrguseks. Selline nõue aga ei võimaldaks aegjärkse raie viimase järgu tegemist mõistliku aja jooksul, mis tähendab, et aegjärkne raie ei täidaks oma sisulist eesmärki.

Samamoodi ei saa lubada häil- ega veerraiet, kuna ka nende raieliikide puhul muutub esimese ja viimase raiejärgu vaheline ajavahemik tulenevalt vajadusest säilitada elupaikade sidusus neid ühendavate vähemalt 15 m kõrguste puistute kujul metsanduslikus mõttes ebaefektiivselt pikaks.

Piiranguvööndis on keelatud biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetise kasutamine, välja arvatud Kirikumäe piiranguvööndis. Biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetise kasutamine vähendab looduslike koosluste liigilist mitmekesisust. Kirikumäe piiranguvööndi puhul on tehtud erand, kuna tegemist on hooldatava parkmetsaga.

Piiranguvööndis on keelatud puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnaselt. Kui pinnas seda võimaldab, võib kaitseala valitseja lubada puidu kokku- ja väljavedu. Külmumata pinnase korral võivad tekkida olulised pinnasekahjustused. Kuigi Iisaku maastikukaitsealal ei leidu tallamisõrnu liigniiskeid alasid, on tegemist reljeefse alaga, kus on suur erosioonioht.

3. Menetluse kirjeldus

Enne Iisaku maastikukaitseala kaitse-eeskirja eelnõu menetlust tutvustati Iisaku maastikukaitseala moodustamise kavatsust 22. augustist 11. septembrini 2016. a Keskkonnaameti Jõhvi kontoris, Iisaku looduskeskuses ning toleaeelses Iisaku Vallavalitsuses. Avalikkuse kaasamise koosolek toimus 31. augustil 2016. a Keskkonnaameti Iisaku looduskeskuses. Teade väljatöötamise kavatsuse tutvustamise ja koosoleku kohta ilmus 18. augustil 2016. a kohalikus ajalehes Põhjarannik, sh selle venekeelses väljaandes Северное побережье. Koosolekul osales 13 inimest, ettepanekud kaitsekorra muudatuste kohta on lisatud allolevasse tabelisse.

Tabel 1. Väljatöötamise kavatsuse väljapaneku jooksul laekunud ettepanekud

Nr.	Ettepaneku sisu	Tulemus
1. Maaomanik	Arvata kaitseala koosseisust välja Mäealu maaüksusel (tunnus 22401:001:0390) asuv tiigikoht, mida omanikud soovivad süvendada.	Arvestatud. Kaitsealast arvatakse välja omaniku viidatud maa-ala, tegemist on kinnikasvava tiigi ja hall-lepikuga kaitseala servas, millel ei ole tähtsust lendorava liikumiskoridori terviklikkuse säilitamise seisukohast.
2. Vallavalitsus	Ettepanek arvata Kirikumägi piiranguvööndisse.	Arvestatud. Kuna Kirikumäe üks peamisi kaitse-eesmärke on pargiilmelise puistu säilitamine, on sellele alale sobiv ka piiranguvööndi kaitsekord, millega samal ajal saab

Nr.	Ettepaneku sisu	Tulemus
		tagada lendoravale oluliste puude säilimise.
	Arvata kaitsealast välja laululava ümbrus laiemalt kui esialgselt plaanitud ning arvata välja Kirikumäe idaosas majapidamiste tagaaedadega piirnev maariba, kuna sinna on vaja rajada kommunikatsioone.	Arvestatud. Laululava lähiümbrus on ürituste ajal intensiivselt kasutatav, sinna pargitakse autosid ja sellel ei ole tähtsust ala terviklikkuse säilimise seisukohast, väljaarvatavatel aladel ei kasva lendoravale olulisi puid.
3. Manteeamet	Ettepanek arvata Tärivere-Iisaku tee kaitsealast välja mööda katastrisse kantud tee maaüksuse piire.	Arvestatud. Tee katastriüksuse kaitsealast väljaarvamine on õigustatud, väljaarvataval kuni 3 m laiusel maaribal ei asu lendorava pesapuid ning igakordne kooskõlastuste küsimine sihtkaitsevööndis asuva teeserva korrashoiuks suurendaks asjatult riigiasutuste halduskoormust.

Kaitseala kaitse-eeskirja avalik väljapanek toimus 23. juulist 13. augustini 2018. a Keskkonnaameti Põhja regiooni Jõhvi kontoris ja Alutaguse Vallavalitsuses. Teated kaitse-eeskirja avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu kohta ilmusid 20. juulil 2018. a üleriigilise levikuga ajalehes Postimees ja 19. juulil 2018. a kohalikus ajalehes Põhjarannik, sh selle venekeelses väljaandes *Северное побережье*. Väljaandes Ametlikud teadaanded ilmus kaitse-eeskirja eelnõu avalikustamise teade 20. juulil 2018. a.

Looduskaitseeaduse §-s 9 sätestatud kaitse alla võtmise menetluse käigus saadeti kaitsealal paikneva 4 kinnisasja 3 eraomanikule, Alutaguse vallavalitsusele, Maanteeametile, Keskkonnainspeksioonile ja Riigimetsa Majandamise Keskusele teade kaitse-eeskirja eelnõu avalikustamise, sh avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu kohta.

Kaitse-eeskirja eelnõu avalik arutelu toimus 4. septembril 2018. a Keskkonnaameti Iisaku looduskeskuses. Koosolekul osalesid Keskkonnaameti ametnikud ning Alutaguse valla ja Riigimetsa Majandamise Keskuse esindajad.

Keskkonnaametile laekus avaliku väljapaneku perioodil üks ettepanek Alutaguse Vallavalitsuselt, mis on lisatud allolevasse tabelisse.

Tabel 2. Avaliku väljapaneku jooksul laekunud ettepanekud

Ettepaneku esitaja	Ettepaneku sisu	Tulemus
Alutaguse Vallavalitsus	Mitte arvata Kirikumäge (Kirikumäe piiranguvöönd) loodavasse kaitsealasse, kuna	Osaliselt arvestatud. Kirikumäge ei arvata kaitseala koosseisu, Kirikumägi on kaitse all olnud juba 1936. aastast alates. 4. septembril 2018. a toimus kohtumine Keskkonnaameti ja Alutaguse valla vahel, kus jõuti

	kaitsekord piirab rahvaürituste korraldamist ja piirkonna arendamist.	kokkuleppele kaitse-eeskirja muudatuste osas: 1) Piiranguvööndis rahvaürituse korraldamisele osalejate arvu osas piiranguid ei seata. 2) Nihutati kaitseala välispiiri Kirikumäe piiranguvööndi ja Täriveri sihtkaitsevööndi osas võimaldamaks kergliiklustee ehitamist Kirikumäe piiranguvööndiga piirneva Tudulinna-Iisaku tee kõrvale ja täiendavate kooskõlastusteta võsa eemaldamist Rahvamaja tee äärest. 3) Täpsustati seletuskirja kaitseala valitseja kooskõlastust mittenõudvate tegevuste osas.
--	---	---

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Määrus ei ole seotud EL õigusega.

5. Määruse mõju ja määruse rakendamiseks vajalikud kulutused

Määruse mõju on positiivne loodus- ja elukeskkonnale, aidates looduskeskkonna säilitamisega kaasa inimeste põhivajaduste ja elukvaliteedi tagamisele. Määrus aitab tagada soo- ja metsakoosluste ning seal olevate liikide kaitse. Kehtestatav kaitsekord arvestab ala eesmärgiks olevate väärtuste kaitse vajadusi ja selle rakendamine tagab nende säilimise.

Iisaku maastikukaitseala maa-ala on juba riikliku kaitse all, mistõttu puudub määruse jõustumisel oluline mõju sotsiaalvaldkonnale, riiklikule julgeolekule, majandusele, regionaalarengule ning riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele.

Planeeringud tuleb kooskõlla viia kehtestatud õigusaktidega. Seega mõjutab määruse kehtestamine ka kehtestatud planeeringuid. Teadaolevalt vastuolusid kehtivate planeeringutega ei ole, mistõttu oluline mõju selles küsimuses puudub. Eelnõu avalikustamise käigus saadeti kohalikule omavalitsusele ja maaomanikele arvamuse avaldamiseks eelnõu materjalid. Looduskaitseaduse § 9 lõike 7 punktide 3 ja 4 järgi on avalikustamise üks eesmärk saada menetlusosalistelt neile teadaolevad andmed, mis on seotud antud eelnõuga.

Vastavalt maamaksuseaduse §-le 4 kaasneb määruse jõustumisega kohaliku omavalitsuse maamaksutulude mõningane vähenemine. Maamaksuseaduse § 4 lõike 3 kohaselt hakkab maamaksusoodustus kehtima kaitse-eeskirja jõustumisele järgneva aasta 1. jaanuaril. Maamaksuseaduse § 4 lõike 1 punkti 1¹ kohaselt kaitsealade sihtkaitsevööndi maalt maamaksu ei maksta ja § 4 lõike 2 kohaselt makstakse looduskaitseaduse §-s 31 sätestatud piiranguvööndi maalt maamaksu 50% maamaksumäärast.

Võrreldes Iisaku pargimetsa pindalaga suureneb kaitseala kogupindala 17,4 ha võrra, samuti suureneb sihtkaitsevööndi kaitsekorruga maa pindala. Sellega seoses väheneb Alutaguse Vallavalitsuse maamaksutulu esialgsete arvutuste järgi 159 euro võrra.

Vastavalt looduskaitseaduse §-le 20 võib riik kokkuleppel kinnisasja omanikuga omandada kinnisasja, mille sihtotstarbelist kasutamist ala kaitsekord oluliselt piirab, kinnisasja väärtusele vastava tasu eest. Kaitseala välispiiri ja tzoneeringu muudatustega arvatakse sihtkaitsevööndisse täiendavalt eramaid 9,6 ha, millega kaasneb riigile omandamise kohustus tehingute keskmisi hindu arvestades umbes 21 500 euro ulatuses.

Alates 2017. aastast on võimalik Natura metsa toetust taotleda ka väljaspool Natura 2000 võrgustiku ala asuva kaitseala sihtkaitsevööndi metsamaale vastavalt maaeluministri 22.04.2015 määrusele nr 39 „Natura 2000 erametsamaa toetus“. Sihtkaitsevööndisse jääb 9,6 ha erametsamaid ja sellega kaasnevad lisakulutused 1056 eurot aastas.

Võrreldes varasema Iisaku pargimetsaga arvatakse sihtkaitsevööndisse täiendavalt riigimetsa 38,2 ha, millest 25,8 ha on varem piiranguvööndis olnud maa ning 12,4 ha varem kaitse all mitte olnud metsamaa. Vastavalt RMK arvutustele (RMK Ida-Virumaa metskonna metsa majandamise kava aastani 2022) vähendab 1 ha metsamaa range kaitse alla arvamine puidukasutuse tulu 128 eurot aastas. Majanduspiirangutega metsade kavandatavaks raiemahuks on RMK arvutuste kohaselt ligikaudu 1/10 majandusmetsa lankide keskmisest ehk 1 ha piiranguvööndisse arvataval metsamaal väheneb puidukasutuse tulu 115 eurot aastas. Iisaku maastikukaitsealal väheneb puidutulu kaitsealale juurde liidetava ja tzoneeringu muudatustega alal 1923 eurot aastas.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

7. Vaidlustamine

Määrust on võimalik vaidlustada, esitades kaebuse halduskohtusse halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras, osas, millest tulenevad kinnisasja omanikule või valdajale õigused ja kohustused, mis puudutavad kinnisasja kasutamist või käsutamist. Määruses on üldkorralduse regulatsioon suunatud asja (kinnistu) avalik-õigusliku seisundi muutmisele, hõlmates eelkõige asja kasutamist ja käsutamist reguleerivaid sätteid. Seega vastavad määruses üldkorralduse tunnustele sätted, millest tulenevad kinnisasja omanikule või valdajale õigused ja kohustused on konkreetse kinnisasjaga tihedalt seotud ning puudutavad kinnisasja kasutamist või käsutamist. Halduskohtumenetluse seadustiku § 46 lõike 1 kohaselt võib tühistamiskaebuse esitada 30 päeva jooksul kaebajale haldusakti teatavaks tegemisest arvates ja sama paragrahvi lõike 5 kohaselt kaebuse haldusakti õigusvastasuse kindlakstegemiseks kolme aasta jooksul haldusakti andmisest arvates.

8. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu on kooskõlastatud teiste ministeeriumidega eelnõude infosüsteemi EIS kaudu. Maaeluministeerium tegi ettepaneku seletuskirjas lisada Natura metsatoetuse taotlemise võimaluse juurde väljaspool Natura alasid viite maaeluministri 22.04.2015 määrusele nr 39, mille alusel toetust makstakse. Ülejäänud ministeeriumid on kooskõlastanud eelnõu vaikimisi. Vabariigi Valitsuse reglemendi § 7 lõike 4 kohaselt, kui kooskõlastaja ei ole sama paragrahvi lõigetes 1–3 sätestatud tähtaja jooksul eelnõu kooskõlastanud või jätnud seda põhjendatult kooskõlastamata, loetakse eelnõu kooskõlastatuks.